

«УТВЕРЖДЕНО»
Решением Совета директоров
НАО «Центр поддержки
гражданских инициатив»
от «03» 06 2022 года
протокол № 2

**Инструкция по противодействию коррупции
для работников
НАО «Центр поддержки гражданских инициатив»**

г. Нур-Султан, 2022 год

1. Область применения

1.1. Настоящая Инструкция по противодействию коррупции для работников (далее – Инструкция) Некоммерческого акционерного общества «Центр поддержки гражданских инициатив» (далее – Общество) направлена на реализацию Политики противодействия коррупции в Обществе, определяет и устанавливает порядок действий работников в случае возникновения ситуации коррупционного характера.

1.2. Настоящая Инструкция является обязательной для ознакомления и применения всеми структурными подразделениями и должностными лицами Общества.

1.3. Приведённые в настоящей Инструкции требования являются минимально необходимыми и не должны рассматриваться как исчерпывающие и/или ограничивающие для конкретного случая.

2. Общие положения

2.1. **Уголовные ответственность и наказание** за коррупционные преступления предусмотрены Уголовным кодексом Республики Казахстан, **административные ответственность и взыскание** за административные коррупционные правонарушения – Кодексом Республики Казахстан об административных правонарушениях.

2.2. При осуществлении своей деятельности, каждый работник Общества руководствуется Законом Республики Казахстан «О противодействии коррупции», Политикой противодействия коррупции в Обществе, Политикой выявления и урегулирования конфликта интересов в Обществе, памяткой о противодействии коррупции, настоящей Инструкцией и иными документами в области противодействия коррупции;

2.3. Настоящая Инструкция направлена на предотвращение возможных действий коррупционного характера, формирование атмосферы неприятия коррупции.

3. Термины и определения

3.1. Основные термины и определения, используемые в Инструкции:

1) **Коррупция** – незаконное использование лицами, занимающими ответственную государственную должность, лицами, уполномоченными на выполнение государственных функций, лицами, приравненными к лицам, уполномоченным на выполнение государственных функций, должностными лицами своих должностных (служебных) полномочий и связанных с ними возможностей в целях получения или извлечения лично или через посредников имущественных (неимущественных) благ и преимуществ для себя либо третьих лиц, а равно подкуп данных лиц путем предоставления благ и преимуществ;

2) **Противодействие коррупции** - деятельность субъектов противодействия коррупции в пределах своих полномочий по

предупреждению коррупции, в том числе по формированию антикоррупционной культуры в обществе, выявлению и устранению причин и условий, способствующих совершению коррупционных правонарушений, а также по выявлению, пресечению, раскрытию и расследованию коррупционных правонарушений и устранению их последствий;

3) **Предупреждение коррупции** – деятельность субъектов противодействия коррупции по изучению, выявлению, ограничению и устранению причин и условий, способствующих совершению коррупционных правонарушений, путем разработки и внедрения системы превентивных мер;

4) **Политика противодействия коррупции** – правовые, административные и организационные меры, направленные на снижение коррупционных рисков, повышение доверия общества к деятельности государственных органов, и иные меры в соответствии с настоящим Законом;

5) **Антикоррупционные стандарты** – установленная для деятельности Общества система рекомендаций, направленная на предупреждение коррупции;

6) **Внутренний анализ коррупционных рисков** – выявление и изучение причин, способствующих совершению коррупционных правонарушений;

7) **Коррупционное правонарушение** – имеющее признаки коррупции противоправное виновное деяние (действие или бездействие), за которое законом установлена административная или уголовная ответственность;

8) **Коррупционный риск** – возможность возникновения причин и условий, способствующих совершению коррупционных правонарушений;

9) **Коммерческий подкуп** - незаконная передача лицу, выполняющему управленческие функции в коммерческой или иной организации, денег, ценных бумаг или иного имущества, а равно незаконное оказание ему услуг имущественного характера за использование им своего служебного положения, а также за общее покровительство или попустительство по службе в интересах лица, осуществляющего подкуп;

10) **Должностное лицо** – лицо, постоянно, временно или по специальному полномочию осуществляющее функции представителя власти либо выполняющее организационно-распорядительные или административно- хозяйственные функции в государственных органах, субъектах квазигосударственного сектора, органах местного самоуправления, а также в Вооруженных Силах, других войсках и воинских формированиях Республики Казахстан;

11) **Конфликт интересов** – противоречие между личными интересами лиц, занимающих ответственную государственную должность, лиц, уполномоченных на выполнение государственных функций, лиц, приравненных к ним, должностных лиц и их должностными полномочиями, при котором личные интересы указанных лиц могут привести к ненадлежащему исполнению ими своих должностных полномочий;

12) **Взятка** – получаемые лицом, уполномоченным на выполнение

государственных функций, либо приравненным к нему лицом, или лицом, занимающим ответственную государственную должность, либо должностным лицом, а равно должностным лицом иностранного государства или международной организации лично или через посредника деньги, ценные бумаги, иные имущества, права на имущество или выгоды имущественного характера;

13) **Вымогательство взятки** – требование лицом взятки под угрозой совершения действий, которые могут причинить ущерб законным интересам взяткодателя или представляемых им лиц, либо умышленное создание таких условий, при которых он вынужден дать взятку с целью предотвращения вредных последствий для правоохраняемых интересов.

4. Обязанности по противодействию коррупции

4.1. Каждый работник Общества должен:

1) проявлять нулевую терпимость к любым проявлениям коррупции;

2) строго соблюдать антикоррупционное законодательство Республики Казахстан;

3) проявлять осмотрительность по отношению к третьим лицам на предмет благонадежности, неприятия коррупции и отсутствия конфликта;

4) обеспечивать взаимодействие и сотрудничество в области антикоррупционной деятельности с комплаенс-офицером Антикоррупционной комплаенс-службы (далее - АКС) и государственными органами, а также координацию действий в процессе противодействия коррупции;

5) всячески содействовать в снижении коррупционных рисков в Обществе.

4.2. Руководители всех уровней должны:

1) заявлять о непримиримом отношении к любым формам проявления коррупции и на всех уровнях, демонстрировать, соблюдать и реализовывать данный принцип на личном примере;

2) информировать своих подчиненных о положениях антикоррупционного законодательства Республики Казахстан и приветствовать их активное участие в формировании и реализации антикоррупционных стандартов и процедур;

3) информировать работников Общества о неотвратимости наказания вне зависимости от занимаемой должности, стажа работы и иных условий в случае совершения ими коррупционных действий при исполнении своих должностных обязанностей.

4.3. Согласно Типовым правилам проведения внутреннего анализа коррупционных рисков, утвержденных приказом Председателя Агентства Республики Казахстан по делам государственной службы и противодействию коррупции от 19 октября 2016 года № 12, в Обществе должны ежегодно проводить внутренний анализ коррупционных рисков, с охватом всех подразделений.

Основной задачей рабочей группы при проведении внутреннего анализа, является выявление коррупционных рисков в нормативных правовых актах и организационно-управленческой деятельности Общества.

5. Факторы коррупционного характера и меры их предупреждения

5.1. В случае если имущественные выгоды в виде денег, иного имущества, оказания материальных услуг предоставлены родным и близким должностного лица с его согласия, либо если он не возражал против этого и использовал свои служебные полномочия в пользу взяткодателя, действия должностного лица следует квалифицировать как получение взятки.

В соответствии с действующим законодательством предметом взятки и коммерческого подкупа наряду с деньгами, ценными бумагами и иным имуществом могут быть выгоды имущественного характера, оказываемые безвозмездно, но подлежащие оплате (предоставление туристических путевок, ремонт квартиры, строительство дачи, подношение подарков, представительских расходов и т.п.).

Под выгодами имущественного характера так же следует понимать, занижение стоимости передаваемого имущества, приватизируемых объектов, уменьшение арендных платежей, процентных ставок за пользование банковскими ссудами.

5.2. **Получение взятки и дача взятки**, то две исчерпывающие стороны одной преступной модели если речь идет о взятке, это значит, что есть тот, кто получает взятку (взяткополучатель) и тот, кто ее дает (взяткодатель).

5.3. **Получение взятки** – одно из самых опасных должностных преступлений, особенно если оно совершается группой лиц или сопровождается вымогательством, которое заключается в получении должностным лицом преимуществ и выгод за законные или незаконные действия (бездействие).

5.4. **Дача взятки** – преступление, направленное на склонение должностного лица к совершению законных или незаконных действий (бездействия), либо предоставлению, получению каких-либо преимуществ в пользу дающего, в том числе за общее покровительство или попустительство по службе.

5.5. Предметами взятки могут быть:

1) предметы, деньги, в том числе валюта, банковские чеки и ценные бумаги, изделия из драгоценных металлов и камней, автомашины, продукты питания, видеотехника, бытовые приборы и другие товары, квартиры, дачи, загородные дома, гаражи, земельные участки и другая недвижимость;

2) выгоды: лечение, ремонтные и строительные работы, санаторные и туристические путевки, поездки за границу, оплата развлечений и других расходов безвозмездно или по заниженной стоимости;

3) завуалированная форма взятки - банковская ссуда в долг или под видом погашения несуществующего долга, оплата товаров, купленных по

заниженной цене, покупка товаров по завышенной цене, заключение фиктивных трудовых договоров с выплатой зарплаты взяточнику, его родственникам, друзьям, получение льготного кредита, завышение гонораров за лекции, статьи, и книги, «случайный» выигрыш в казино, прощение долга, уменьшение арендной платы, увеличение процентных ставок по кредиту и т.д.

5.6. Важно соблюдать ограничения, запреты и требования о предотвращении или о регулировании конфликта интересов, обязанность об уведомлении представителя нанимателя (работодателя) об обращениях в целях склонения к совершению коррупционных правонарушений, иные обязанности, установленные в целях противодействия коррупции. Следует отметить, что некоторые слова, выражения и жесты могут быть восприняты окружающими как просьба (намек) о даче взятки.

К таким выражениям относятся, например:

- «Вопрос решить трудно, но можно»;
- «Спасибо на хлеб не намажешь»;
- «Договоримся»;
- «Нужны более веские аргументы»;
- «Нужно обсудить параметры»;
- «Ну, что делать будем?» и т.д.

5.7. Обсуждение определённых тем с представителями организаций и гражданами, особенно с теми из них, чья выгода зависит от решений и действий должностных лиц, может также восприниматься как просьба о даче взятки.

К числу таких тем относятся, например:

- 1) низкий уровень заработной платы и нехватка денежных средств на реализацию тех или иных нужд;
- 2) желание приобрести то или иное имущество, получить ту или иную услугу, отправиться в туристическую поездку;
- 3) отсутствие работы у родственников должностного лица;
- 4) необходимость поступления детей должностного лица в образовательные учреждения и т.д.

5.8. Определённые исходящие от должностного лица предложения, особенно если они адресованы представителям организаций и гражданам, чья выгода зависит от их решений и действий, могут восприниматься как просьба о даче взятки. Это возможно даже в том случае, когда такие предложения продиктованы благими намерениями и никак не связаны с личной выгодой должностного лица. К числу таких предложений относятся, например, предложения:

- 1) предоставить приоритет организации родственника должностного лица;
- 2) воспользоваться услугами конкретной организации и (или) экспертов для устранения выявленных нарушений, выполнения работ в рамках государственного контракта, подготовки необходимых документов;
- 3) поддержать конкретную организацию при выборе;
- 4) закрыть глаза на несоответствия требованиям конкурса.

Решеткин

5.9. Возможные ситуации коррупционной направленности и коммерческого подкупа, а также рекомендации по правилам поведения.

5.9.1. Провокации:

Во избежание возможных провокаций со стороны обратившихся за услугой граждан, должностных лиц, осуществляющих проверку деятельности подразделения:

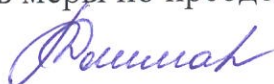
- 1) не оставлять без присмотра служебные помещения, в которых находятся посетители, и личные вещи (одежда, портфели, сумки и: т. д.);
- 2) в случае обнаружения после ухода посетителя на рабочем месте или в личных вещах каких-либо посторонних предметов, не предпринимая никаких самостоятельных действий, немедленно доложить руководству;
- 3) Минимизировать прямой контакт с третьими лицами, а в некоторых случаях исключить.

5.9.2. Вымогательство взятки:

- 1) вести себя крайне осторожно, вежливо, без заискивания, не допуская опрометчивых высказываний, которые могли бы трактоваться либо как готовность, либо как категорический отказ принять предмет взятки и/или коммерческого подкупа;
- 2) внимательно выслушать и точно запомнить предложенные Вам условия (размеры сумм, наименование товаров и характер услуг, сроки и способы передачи взятки, форма коммерческого подкупа, последовательность решения вопросов);
- 3) постараться перенести вопрос о времени и месте передачи предмета взятки и/или коммерческого подкупа до следующей беседы и предложить хорошо знакомое Вам место для следующей встречи;
- 4) не берите инициативу в разговоре на себя, больше «работайте на прием», позволяйте собеседнику «выговориться», сообщить Вам как можно больше информации;
- 5) поинтересуйтесь о гарантиях решения Вашего вопроса в случае Вашего согласия дать взятку или совершить коммерческий подкуп;
- 6) при наличии у Вас диктофона постараться записать (скрытно) предложение о предмете взятки и/или коммерческого подкупа;
- 7) доложить о данном факте в виде служебной записки вышестоящему руководству;
- 8) обратиться с письменным или устным сообщением о готовящемся преступлении в уполномоченный орган по противодействию коррупции либо в Call-центр 1424.

5.9.3. Конфликт интересов:

- 1) внимательно относиться к любой возможности конфликта интересов;
- 2) принимать меры по недопущению любой возможности возникновения конфликта интересов;
- 3) в письменной форме уведомить своего непосредственного начальника о возникшем конфликте интересов или о возможности его возникновения, как только Вам станет об этом известно;
- 4) принять меры по преодолению возникшего конфликта интересов по

согласованию с непосредственным руководителем;

5) изменить служебные положения сотрудника, являющегося стороной конфликта интересов, вплоть до его отстранения от исполнения служебных обязанностей в установленном порядке, и (или) в отказе его от выгоды, явившейся причиной возникновения конфликта интересов;

6) образовать комиссию по соблюдению требований к служебному поведению и урегулированию конфликтов интересов.

5.9.4. коррупционные факторы в нормативных документах в письменной форме уведомить своего непосредственного начальника о наличии правовых пробелов, коллизий, юридико-лингвистических неопределенностей в правовых актах и внутренних документах.

Каждый человек свободен в выборе своего решения. Но, как свободная личность, он не может не осознавать, что преступление должно быть наказано.

6. Алгоритм действий работников при появлении случаев совершения действий коррупционного характера

6.1. По своему усмотрению работник может обратиться с устным или письменным заявлением к комплаенс-офицеру АКС, в уполномоченный орган по противодействию коррупции или в Call-центр 1424.

Одной из форм сообщения о правонарушении коррупционного характера является анонимное обращение. Хотя в этом случае заявитель не может ввиду анонимности рассчитывать на получение ответа, а само анонимное обращение о преступлении не может служить поводом для возбуждения уголовного дела, за исключением случаев, когда в таком обращении содержатся сведения о готовящихся или совершенных уголовных правонарушениях.

6.2. В случае вымогательства взятки Вам нужно обратиться в уполномоченный орган по противодействию коррупции и написать заявление о факте вымогательства у Вас взятки или коммерческого подкупа, в котором точно указать:

1) кто из должностных лиц (фамилия, имя, отчество, должность, наименование учреждения) вымогает у Вас взятку или кто из представителей коммерческих структур толкает Вас на совершение подкупа;

2) какова сумма и характер вымогаемой взятки (подкупа);

3) за какие конкретно действия (или бездействие) у Вас вымогают взятку или совершается коммерческий подкуп;

4) в какое время, в каком месте и каким образом должна произойти непосредственная дача взятки или должен быть осуществлен коммерческий подкуп.

6.3. Наряду с обращением в уполномоченный орган по противодействию коррупции работники в соответствии с данной инструкцией должны принять меры по уведомлению руководства.

В соответствии с утвержденной штатной структурой Общества,

разработан следующий алгоритм действий всех работников на случаи при выявлении и/или столкновении с коррупционными преступлениями и ситуациями с признаками коррупционного характера:

- Председатель и члены Правления должны сообщить Совету Директоров и Комплаенс-офицеру АКС;

- работники департаментов должны сообщить курирующему заместителю председателя Правления и Комплаенс офицеру АКС;

- работники службы внутреннего аудита, пресс-службы, корпоративный секретарь, должны сообщить Председателю Правления и Комплаенс офицеру АКС.

При этом, работники по мере возможности предоставляют доказательную базу по своим доводам (свидетели, документы, переписка, в том числе посредством мессенджеров, аудио и видео материалы и т.д.) и передают его как в уполномоченный орган и вышестоящему руководству согласно алгоритму.

7. Ответственность руководителей, за коррупционное правонарушение подчиненных

7.1. В целях усиления мер, направленных на предупреждение коррупции, предусмотрена норма, подразумевающая персональную ответственность руководителей, чьи подчиненные совершили коррупционное правонарушение, коммерческий подкуп и иные уголовные правонарушения при исполнении своих функциональных обязанностей и их вина доказана в суде.

7.2. В случае вовлечения работника Общества в орбиту уголовного преследования по фактам совершения коррупционного правонарушения, коммерческого подкупа и иные уголовные правонарушений при исполнении своих функциональных обязанностей, данный работник в соответствии с Трудовым кодексом РК отстраняется от исполнения своих должностных обязанностей на период проведения досудебного расследования. Непосредственный руководитель данного работника обязан предпринять соответствующие меры по отстранению работника от исполнения своих должностных обязанностей.

Дисциплинарная ответственность предполагает вынесение:

- 1) замечания;

- 2) выговора;

- 3) строгого выговора;

- 4) расторжение трудового договора по инициативе работодателя по основаниям, предусмотренным Трудовым кодексом РК.

7.3. Руководитель должен подавать заявление на увольнение при наличии вступившего в законную силу обвинительного приговора суда в отношении его непосредственного подчиненного или принятие решения о прекращении уголовного дела по не реабилитирующим основаниям

Решаев

(амнистия, деятельное раскаяние, примирение сторон и др.).

Заявление на увольнение подается ответственному лицу, назначившему руководителя на должность. Принятие решения об увольнении и вынесения дисциплинарного взыскания является прерогативой лица, назначившего руководителя на данную должность.

Срок, в течение которого руководитель подает в отставку, составляет 10 календарных дней.

Непосредственная подчиненность определена в Организационной структуре Общества.

Необходимо принять во внимание, что при совершении правонарушения коррупционного характера непосредственным подчиненным руководителем несет персональную ответственность по истечении 3 месяцев со дня назначения на данную должность.

При этом вышеуказанная ответственность не распространяется на руководство, самостоятельно сообщившее о факте коррупционного правонарушения, совершенном непосредственным подчиненным, согласно статье 24 Закона РК «О противодействии коррупции».

7.4. Работник, сообщивший о факте коррупционного правонарушения, коммерческого подкупа и иных уголовных правонарушениях при исполнении работником Общества своих функциональных обязанностей, или иным образом оказывающий содействие в противодействии коррупции, коммерческом подкупе и иных уголовных правонарушениях при исполнении работниками Общества своих функциональных обязанностей, находится под защитой государства и поощряется в порядке, установленном Правительством Республики Казахстан.

Данное положение не распространяется на лиц, сообщивших заведомо ложную информацию о факте коррупционного правонарушения, которые подлежат ответственности в соответствии с законом.

Информация о работнике, оказывающем содействие в противодействии коррупции, коммерческом подкупе и иных уголовных правонарушениях при исполнении работниками Общества своих функциональных обязанностей является государственным секретом и предоставляется в порядке, установленном законом. Разглашение указанной информации влечет ответственность, установленную законом.

8. Заключительные положения

8.1. Инструкция вступает в действие со дня ее утверждения Советом директором.

8.2. Изменения/дополнения, вносимые в Инструкцию, вступают в силу со дня ее утверждения Советом директором.

2 Қосымша

«Азаматтық бастамаларды
қолдау орталығы» КЕАҚ
Директорлар кеңесінің шешімімен
«БЕКІТІЛДІ»

2022 жыл «03» 06
Хаттама 2

«Азаматтық бастамаларды қолдау орталығы» КЕАҚ
қызметкерлер үшін сыбайлас жемқорлыққа қарсы
іс-қимыл жөніндегі
НҰСҚАУЛЫҚ

Нұр-Сұлтан қ., 2022 жыл

1. Қолдану саласы

1.1. Осы сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі Нұсқаулық «Азаматтық бастамаларды қолдау орталығы» КЕАҚ (бұдан әрі-Қоғам және Нұсқаулық) сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл саясатын іске асыруға бағытталған, сыбайлас жемқорлық сипатындағы жағдай туындаған жағдайда Қоғам қызметкерлерінің іс-қимыл тәртібін айқындайды және белгілейді.

1.2. Осы Нұсқаулық Қоғамның барлық құрылымдық бөлімшелерінің және лауазымды тұлғаларының танысуы және қолдануы үшін міндетті болып табылады.

1.3. Осы нұсқаулықта келтірілген талаптар ең аз қажеттік болып табылады және нақты жағдай үшін толық және/немесе шектеуші ретінде қарастырылмауға тиіс.

2. Жалпы ережелер

2.1. **Сыбайлас жемқорлық қылмыстары үшін қылмыстық жауаптылық пен жаза** – Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексінде, **әкімшілік сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтар үшін әкімшілік жауаптылық пен жаза**-Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодексінде көзделген.

2.2. Өз қызметін жүзеге асыру кезінде Қоғамның әрбір қызметкері «сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы» Қазақстан Республикасының Заңын, Қоғамдағы сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл саясатын, Қоғамдағы мүдделер қақтығысын анықтау және реттеу саясатын, сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы жадынаманы, осы Нұсқаулықты және сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл саласындағы өзге де құжаттарды басшылыққа алады;

2.3. Осы Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі Нұсқаулық сыбайлас жемқорлық сипатындағы ықтимал іс-әрекеттердің алдын алуға, сыбайлас жемқорлықты қабылдамау ахуалын қалыптастыруға бағытталған.

3. Терминдер мен анықтамалар

3.1. Нұсқаулықта қолданылатын негізгі терминдер мен анықтамалар:

1) **Сыбайлас жемқорлық** - жауапты мемлекеттік лауазымды атқаратын адамдардың, мемлекеттік функцияларды орындауға уәкілеттік берілген адамдардың, мемлекеттік функцияларды орындауға уәкілеттік берілген адамдарға теңестірілген адамдардың, лауазымды адамдардың өздерінің лауазымдық (қызметтік) өкілеттіктерін және соған байланысты мүмкіндіктерін жеке өзі немесе делдалдар арқылы мүліктік (мүліктік емес) игіліктер алу немесе табу мақсатында заңсыз пайдалануы үшінші тұлғалар үшін артықшылықтар, сондай-ақ артықшылықтар мен артықшылықтар беру арқылы осы адамдарға пара беру.

2) **Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл** - сыбайлас

жемқорлыққа қарсы іс-қимыл субъектілерінің өз өкілеттіктері шегіндегі сыбайлас жемқорлықтың алдын алу, оның ішінде Қоғамда сыбайлас жемқорлыққа қарсы мәдениетті қалыптастыру, сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтарды жасауға ықпал ететін себептер мен жағдайларды анықтау және жою жөніндегі, сондай-ақ сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтарды анықтау, жолын кесу, ашу және тергеп-тексеру және олардың салдарларын жою жөніндегі қызметі.

3) **Сыбайлас жемқорлықтың алдын алу** - сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл субъектілерінің алдын алу шаралары жүйесін әзірлеу және енгізу арқылы сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтар жасауға ықпал ететін себептер мен жағдайларды зерделеу, анықтау, шектеу және жою жөніндегі қызметі;

4) **Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл саясаты** - сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін азайтуға, Қоғамның мемлекеттік органдар қызметіне сенімін арттыруға бағытталған құқықтық, әкімшілік және ұйымдастырушылық шаралар және осы Заңға сәйкес өзге де шаралар;

5) **Сыбайлас жемқорлыққа қарсы стандарттар** - Қоғамдағы қызметі үшін белгіленген сыбайлас жемқорлықтың алдын алуға бағытталған ұсынымдар жүйесі;

6) **Сыбайлас жемқорлық тәуекелдеріне ішкі талдау** - кәсіпорынның сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтарды жасауға ықпал ететін себептерді анықтау және зерделеу жөніндегі қызметі;

7) **Сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық** - бұл үшін заңда әкімшілік немесе қылмыстық жауаптылық белгіленген, сыбайлас жемқорлық белгілері бар құқыққа қайшы, кінәлі түрдегі іс-әрекет (әрекет немесе әрекетсіздік);

8) **Сыбайлас жемқорлық тәуекелі** - сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтарды жасауға ықпал ететін себептер мен жағдайлардың туындау мүмкіндігі;

9) **Коммерциялық параға сатып алу** - коммерциялық немесе өзге де ұйымда басқару функцияларын орындайтын адамға ақшаны, бағалы қағаздарды немесе өзге де мүлікті заңсыз беру, сол сияқты өзінің қызмет бабын пайдаланғаны үшін, сондай-ақ параға сатып алуды жүзеге асыратын адамның мүддесі үшін қызметі бойынша жалпы қамқорлығы немесе салғырттығы үшін оған мүліктік сипаттағы қызметтерді заңсыз көрсету.

10) **Лауазымды адам** - тұрақты, уақытша немесе арнайы өкілеттік бойынша билік өкілінің функцияларын жүзеге асыратын не мемлекеттік органдарда, квазимемлекеттік сектор субъектілерінде, жергілікті өзін - өзі басқару органдарында, сондай-ақ Қазақстан Республикасының Қарулы Күштерінде, басқа да әскерлері мен әскери құралымдарында ұйымдық-өкімдік немесе әкімшілік-шаруашылық функцияларды орындайтын адам.

11) **Мүдделер қақтығысы** - жауапты мемлекеттік лауазымды атқаратын адамдардың, мемлекеттік функцияларды орындауға уәкілеттік берілген адамдардың, оларға теңестірілген адамдардың, лауазымды адамдардың жеке мүдделері мен олардың лауазымдық өкілеттіктері арасындағы қайшылық,

бұл ретте аталған адамдардың жеке мүдделері олардың лауазымдық өкілеттіктерін тиісінше орындамауына әкеп соғуы мүмкін.

12) **Пара** – мемлекеттік функцияларды орындауға уәкілеттік берілген адам не оған теңестірілген адам немесе жауапты мемлекеттік лауазымды атқаратын адам не лауазымды адам, сол сияқты шет мемлекеттің немесе халықаралық ұйымның лауазымды адамы жеке өзі немесе делдал арқылы алатын ақша, бағалы қағаздар, өзге де мүлік, мүлікке құқық немесе мүліктік сипаттағы пайда.

13) **Қорқытып пара талап ету (бопсалау)**-адамның пара берушінің немесе оның атынан өкілдік ететін адамдардың заңды мүдделеріне нұқсан келтіруі мүмкін әрекеттер жасау қатерімен параны талап етуі не құқық қорғау мүдделері үшін зиянды салдардың алдын алу мақсатында ол пара беруге мәжбүр болатын жағдайларды қасақана жасауы.

4.Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі міндеттер

4.1. Қоғамның әрбір қызметкері:

1) сыбайлас жемқорлықтың кез келген көріністеріне нөлдік төзімділік таныту;

2) Қазақстан Республикасының Сыбайлас жемқорлыққа қарсы заңнамасын қатаң сақтау;

3) үшінші тұлғаларға қатысты сенімділік, сыбайлас жемқорлықты қабылдамау және жанжалдың болмауы тұрғысынан сақтық таныту;

4) сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс-қызметінің комплаенс-офицермен (бұдан әрі- СЖҚКК) және мемлекеттік органдармен өзара іс-қимылды және ынтымақтастықты, сондай-ақ сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл процесінде іс-қимылды үйлестіруді қамтамасыз ету;

5) Қоғамдағы сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін төмендетуге барынша ықпал ету.

4.2. Барлық деңгейдегі менеджерлер:

1) сыбайлас жемқорлық көріністерінің кез келген нысандарына және барлық деңгейлерде ымырасыз қарым-қатынас туралы мәлімдеу, осы қағидатты жеке үлгі көрсету, сақтау және іске асыру;

2) өз бағыныстыларын Қазақстан Республикасының Сыбайлас жемқорлыққа қарсы заңнамасының ережелері туралы хабардар ету және олардың сыбайлас жемқорлыққа қарсы стандарттар мен рәсімдерді қалыптастыруға және іске асыруға белсенді қатысуын құптау;

3) атқаратын лауазымына, жұмыс өтіліне және өзінің лауазымдық міндеттерін атқару кезінде сыбайлас жемқорлық іс-әрекеттер жасаған жағдайда өзге де жағдайларға қарамастан Қоғам қызметкерлерін жазадан құтылмайтындығы туралы хабардар етуге міндетті.

4.3. Қазақстан Республикасы Мемлекеттік қызмет істері және сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл агенттігі Төрағасының 2016 жылғы 19 қазандағы № 12 бұйрығымен бекітілген сыбайлас жемқорлық тәуекелдеріне ішкі талдау жүргізудің үлгілік қағидаларына сәйкес, Қоғамда барлық бөлімшелерді қамти

отырып, жыл сайын сыбайлас жемқорлық тәуекелдеріне ішкі талдау жүргізуге тиіс.

Ішкі талдау жүргізу кезінде жұмыс тобының негізгі міндеті Нормативтік құқықтық актілерде және Қоғамның ұйымдастырушылық-басқарушылық қызметінде сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін анықтау болып табылады.

5. Сыбайлас жемқорлық сипатындағы факторлар және олардың алдын алу шаралары

5.1. Егер ақша, өзге мүлік, материалдық қызмет көрсету түріндегі мүліктік пайда лауазымды адамның келісімімен оның туыстары мен жақындарына берілсе не егер ол бұған қарсылық білдірмесе және өзінің қызметтік өкілеттігін пара берушінің пайдасына пайдаланса, лауазымды адамның іс-әрекетін пара алу деп саралау керек.

Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасына сәйкес ақшамен, бағалы қағаздармен және өзге де мүлікпен қатар пара және коммерциялық параға сатып алу нысанасы өтеусіз көрсетілетін, бірақ төленуге жататын мүліктік сипаттағы пайда (туристік жолдамалар беру, пәтерді жөндеу, саяжай салу, сыйлықтар тарту, өкілдік шығыстар және т.б.) болуы мүмкін. Мүліктік пайда деп берілетін мүліктің, жекешелендірілетін объектілердің құнын төмендету, жалдау төлемдерін азайту, банктік қарыздарды пайдаланғаны үшін пайыздық мөлшерлемелерді де түсіну керек.

5.2. **Пара алу және пара беру**, бір қылмыстық модельдің екі түпкілікті жағы егер пара туралы айтатын болсақ, бұл пара алатын (пара алушы) және оны беретін (пара беруші) бар екенін білдіреді.

5.3. **Пара алу** – ең қауіпті лауазымдық қылмыстардың бірі, әсіресе егер оны адамдар тобы жасаса немесе бопсалаумен бірге жүрсе, ол лауазымды адамның заңды немесе заңсыз әрекеттері (әрекетсіздігі) үшін артықшылықтар мен артықшылықтар алудан тұрады.

5.4. **Пара беру**-лауазымды адамды заңды немесе заңсыз әрекеттер (әрекетсіздік) жасауға көндіруге, не берушінің пайдасына, оның ішінде жалпы қамқорлығы немесе қызмет бабында бетімен кетушілік үшін қандай да бір артықшылықтар беруге, алуға бағытталған қылмыс.

5.5. Пара нысандары болуы мүмкін:

1) заттар, ақша, оның ішінде валюта, банктік чектер және бағалы қағаздар, бағалы металдар мен тастардан жасалған бұйымдар, автомашиналар, Тамақ өнімдері, бейнетехника, Тұрмыстық техника және басқа да тауарлар, пәтерлер, саяжайлар, қала сыртындағы үйлер, гараждар, жер учаскелері және басқа да жылжымайтын мүлік;

2) пайдасы: емдеу, жөндеу және құрылыс жұмыстары, санаторийлер мен туристік сапарлар, шетелге сапарлар, ойын-сауық және басқа шығындарды ақысыз немесе төмендетілген бағамен төлеу;

3) параның бүркемеленген түрі-жоқ борышты өтеу түріндегі банктік қарыз, төмен бағамен сатып алынған тауарларды төлеу, тауарларды жоғары бағамен сатып алу, парақорға, оның туыстарына, достарына жалақы төлеу

Решетар

арқылы жалған еңбек шарттарын жасасу, жеңілдікті несие алу, дәрістер, мақалалар мен кітаптар үшін қаламақыны көтеру, "кездейсоқ"Казинода жеңіске жету, қарызды кешіру, жалдау ақысын азайту, несие бойынша пайыздық мөлшерлемелерді арттыру және т. б.

5.6. Мүдделер қақтығысын болғызбау немесе реттеу туралы шектеулерді, тыйым салуларды және талаптарды, сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтар жасауға көндіру мақсатындағы өтініштер туралы жалдаушының (жұмыс берушінің) өкілін хабардар ету міндетін, сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл мақсатында белгіленген өзге де міндеттерді сақтау маңызды. Айта кету керек, кейбір сөздерді, өрнектер мен қимылдарды басқалар пара беру туралы өтініш (ескерту) ретінде қабылдауы мүмкін.

Мұндай өрнектерге мыналар жатады, мысалы:

- «Мәселені шешу қиын, бірақ мүмкін»;
- «Рахметті нанға жағаалалмайсыз»;
- «Келісеміз»;
- «Бұданда күштірек дәлелдер қажет»;
- «Мән-жайын талқылау қажет»;
- «Ал, енді не істейміз?» және т. б.

5.7. Ұйымдардың өкілдерімен және азаматтармен, әсіресе олардың пайдасына лауазымды тұлғалардың шешімдері мен іс-әрекеттеріне байланысты белгілі бір тақырыптарды талқылау пара беру туралы өтініш ретінде де қабылдануы мүмкін. Мұндай тақырыптардың қатарына, мысалы:

- 1) жалақының төмен деңгейі және қандай да бір мұқтаждықтарды іске асыруға ақша қаражатының жетіспеуі;
- 2) қандай да бір мүлікті сатып алу, қандай да бір қызметті алу, туристік сапарға шығу ниеті;
- 3) лауазымды тұлғаның туысқандарында жұмыстың болмауы;
- 4) лауазымды тұлғаның балаларының білім беру мекемелеріне түсу қажеттілігі және т. б.

5.8. Лауазымды адамнан келетін белгілі бір ұсыныстар, әсіресе егер олар ұйымдардың өкілдеріне және пайдасы олардың шешімдері мен әрекеттеріне байланысты азаматтарға бағытталған болса, пара беру туралы өтініш ретінде қабылдануы мүмкін. Бұл мұндай ұсыныстар жақсы ниетпен туындаған және шенеуніктің жеке пайдасына байланысты болмаған жағдайда да мүмкін. Мұндай ұсыныстарға, мысалы, ұсыныстар кіреді:

- 1) лауазымды тұлғаның туысын ұйымдастыруға басымдық беріңіз;
- 2) анықталған бұзушылықтарды жою, мемлекеттік келісімшарт шеңберінде жұмыстарды орындау, қажетті құжаттарды дайындау үшін нақты ұйымның және (немесе) сарапшылардың қызметтерін пайдалану;
- 3) таңдау кезінде нақты ұйымды қолдау;
- 4) байқау талаптарына сәйкессіздіктерге көз жұмыңыз.

5.9. Сыбайлас жемқорлық бағытындағы және коммерциялық параға сатып алудың ықтимал жағдайлары, сондай-ақ мінез-құлық қағидалары бойынша ұсынымдар.

5.9.1. Арандату:

Арандату

Қызмет көрсетуге жүгінген азаматтар, бөлімше қызметін тексеруді жүзеге асыратын лауазымды тұлғалар тарапынан ықтимал арандатуларды болдырмау үшін:

- 1) келушілер орналасқан қызметтік үй-жайларды және жеке заттарды (киім, портфель, сөмке және т. б.) қараусыз қалдырмау;
- 2) келуші кеткен соң жұмыс орнында немесе жеке заттарында қандай да бір бөгде заттар табылған жағдайда, ешқандай дербес іс-әрекет жасамай, дереу басшылыққа хабарлау;
- 3) Үшінші тұлғалармен тікелей байланысты азайту, ал кейбір жағдайларда алып тастау.

5.9.2. Қорқытып пара талап ету (бопсалау):

- 1) параны және/немесе коммерциялық параны қабылдаудан бас тартуға дайындық немесе категориялық түрде бас тарту ретінде түсіндірілуі мүмкін асығыс мәлімдемелерге жол бермей, өте мұқият, сыпайы, ұқыпсыз әрекет етіңіз;
- 2) Сізге ұсынылған шарттарды мұқият тыңдау және есте сақтау (сомалардың мөлшері, тауарлардың атауы және қызметтердің сипаты, параны беру мерзімдері мен тәсілдері, коммерциялық параға сатып алу нысаны, мәселелерді шешу реттілігі);
- 3) пара және/немесе коммерциялық параға сатып алу затын беру уақыты мен орны туралы мәселені келесі әңгімеге дейін ауыстыруға тырысу және келесі кездесу үшін сізге жақсы таныс орын ұсыну;
- 4) әңгіме барысында бастама көтермеңіз, көбірек "қабылдауға жұмыс жасаңыз", сұхбаттасушыға "сөйлесуге" мүмкіндік беріңіз, сізге мүмкіндігінше көп ақпарат беріңіз;
- 5) сіз пара беруге немесе коммерциялық параға сатып алуға келісім берген жағдайда, сіздің мәселеңізді шешудің кепілдіктері туралы сұраңыз;
- 6) егер сізде диктофон болса, пара және/немесе коммерциялық параға сатып алу туралы ұсынысты (жасырын) жазып алуға тырысыңыз;
- 7) осы факті туралы жоғары тұрған басшылыққа қызметтік жазба түрінде баяндау;
- 8) дайындалып жатқан қылмыс туралы жазбаша немесе ауызша хабарламамен сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі уәкілетті органға не 1424 Call-орталығына жүгіну.

5.9.3. Мүдделер қақтығысы:

- 1) мүдделер қақтығысының кез келген мүмкіндігіне мұқият болыңыз;
- 2) мүдделер қақтығысы туындауының кез келген мүмкіндігіне жол бермеу бойынша шаралар қабылдау;
- 3) туындаған мүдделер қақтығысы туралы немесе оның туындау мүмкіндігі туралы Сізге белгілі болған сәтте өзінің тікелей бастығына жазбаша нысанда хабарлау;
- 4) тікелей басшының келісімі бойынша туындаған мүдделер қақтығысын еңсеру бойынша шаралар қабылдау;
- 5) мүдделер қақтығысы тарапы болып табылатын қызметкердің қызметтік жағдайын белгіленген тәртіппен қызметтік міндеттерін орындаудан

шеттетілгенге дейін және (немесе) мүдделер қақтығысының туындауына себеп болған пайдадан бас тартқанда өзгертуге құқылы;

б) қызметтік тәртіпті сақтау және мүдделер қақтығысын реттеу бойынша комиссия құру.

5.9.4. нормативтік құжаттардағы сыбайлас жемқорлық факторлары құқықтық актілерде және ішкі құжаттарда құқықтық олқылықтардың, коллизиялардың, заң-лингвистикалық белгісіздіктердің болуы туралы өзінің тікелей бастығына жазбаша түрде хабарлау.

Әр адам өз шешімін еркін таңдай алады. Бірақ еркін адам ретінде ол қылмыстың жазалануы керек екенін түсінбеуі мүмкін.

6. Сыбайлас жемқорлық сипатындағы іс-әрекеттер жасау жағдайлары пайда болған кездегі қызметкерлердің іс-қимыл алгоритмі

6.1. Қызметкер өз қалауы бойынша СЖҚҚК комплаенс-офицеріне, сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі уәкілетті органға немесе 1424 Call-орталығына ауызша немесе жазбаша өтінішпен жүгіне алады.

Сыбайлас жемқорлық сипатындағы құқық бұзушылық туралы хабарлау нысандарының бірі жасырын жүгіну болып табылады. Бұл жағдайда өтініш беруші анонимділікке байланысты жауап ала алмайды, ал қылмыс туралы жасырын өтініштің өзі, мұндай өтініште дайындалып жатқан немесе жасалған қылмыстық құқық бұзушылықтар туралы мәліметтер бар жағдайларды қоспағанда, қылмыстық іс қозғауға себеп бола алмайды.

6.2. Параны қорқытып алу жағдайында Сізге сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі уәкілетті органға жүгіну және сізден параны немесе коммерциялық параны қорқытып алу фактісі туралы өтініш жазу қажет, онда мыналарды нақты көрсету қажет:

1) лауазымды тұлғалардың қайсысы (тегі, аты, әкесінің аты, лауазымы, мекеменің атауы) сізден пара талап етеді немесе коммерциялық құрылымдар өкілдерінің қайсысы сізді пара алуға итермелейді;

2) бопсаланатын параның (параға сатып алудың) сомасы мен сипаты қандай;

3) қандай нақты әрекеттер (немесе әрекетсіздік) үшін Сізден пара талап етіледі немесе коммерциялық параға сатып алу жасалады;

4) параны тікелей беру қай уақытта, қай жерде және қалай жүргізілуі тиіс немесе коммерциялық параға сатып алу жүзеге асырылуы тиіс.

6.3. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі уәкілетті органға жүгінумен қатар қызметкерлер осы Нұсқаулыққа сәйкес басшылықты хабардар ету жөнінде шаралар қабылдауы тиіс.

Қоғамның бекітілген штаттық құрылымына сәйкес сыбайлас жемқорлық қылмыстары және сыбайлас жемқорлық сипатындағы белгілері бар жағдайлар анықталған және/немесе кездескен жағдайда барлық қызметкерлердің іс-әрекеттерінің келесі алгоритмі әзірленді:

- Басқарма Төрағасы мен мүшелері Директорлар кеңесіне және СЖҚҚК Комплаенс-офицеріне хабарлауы тиіс;

- департамент қызметкерлері Басқарма төрағасының жетекшілік ететін орынбасарына және СЖҚКҚ Комплаенс-офицеріне хабарлауы тиіс;
- ішкі аудит қызметінің, баспасөз қызметінің қызметкерлері, корпоративтік хатшы Басқарма Төрағасы мен СЖҚКҚ Комплаенс-офицеріне хабарлауы тиіс.

Бұл ретте, қызметкерлер мүмкіндігіне қарай өз дәлелдері бойынша (куәлар, құжаттар, хат алмасу, оның ішінде мессенджерлер арқылы, аудио және бейне материалдар және т.б.) дәлелдемелік базаны ұсынады және оны алгоритмге сәйкес уәкілетті органға және жоғары тұрған басшылыққа береді.

7. Бағыныстылардың сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылығы үшін басшылардың жауапкершілігі

7.1. Сыбайлас жемқорлықтың алдын алуға бағытталған шараларды күшейту мақсатында қарамағындағылар сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық жасаған басшылардың жеке жауапкершілігін, коммерциялық параға сатып алуды және өздерінің функционалдық міндеттерін орындау кезінде өзге де қылмыстық құқық бұзушылықтарды білдіретін норма көзделген және олардың кінәсі сотта дәлелденген.

7.2. Қоғам жұмыскері өзінің функционалдық міндеттерін орындау кезінде сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық, коммерциялық сатып алу және өзге де қылмыстық құқық бұзушылық фактілері бойынша қылмыстық қудалау шеңберіне тартылған жағдайда, осы жұмыскер ҚР Еңбек кодексіне сәйкес сотқа дейінгі тергеп-тексеру жүргізу кезеңінде өзінің лауазымдық міндеттерін орындаудан шеттетіледі. Бұл қызметкердің тікелей басшысы қызметкерді өз міндеттерін орындаудан шеттету үшін тиісті шаралар қабылдауға міндетті.

Тәртіптік жауапкершілік мыналарды қамтиды:

- 1) ескерту;
- 2) сөгіс;
- 3) қатаң сөгіс;
- 4) ҚР Еңбек кодексінде көзделген негіздер бойынша жұмыс берушінің бастамасы бойынша еңбек шартын бұзу.

7.3. Басшы өзінің тікелей бағынысына қатысты заңды күшіне енген соттың айыптау үкімі болған кезде жұмыстан шығаруға өтініш беруге немесе ақталмайтын негіздер бойынша қылмыстық істі қысқарту туралы шешім қабылдауға (рақымшылық жасау, іс жүзінде өкіну, тараптардың татуласуы және т.б.) тиіс.

Жұмыстан шығаруға өтініш басшыны лауазымға тағайындаған жауапты адамға беріледі. Жұмыстан шығару және тәртіптік жаза шығару туралы шешім қабылдау осы лауазымға басшыны тағайындаған адамның құзыреті болып табылады.

Басшы отставкаға беретін мерзім күнтізбелік 10 күнді құрайды.

Тікелей бағыныштылық Қоғамның ұйымдық құрылымында анықталған.

Тікелей бағынысты қызметкер сыбайлас жемқорлық сипатындағы құқық бұзушылық жасаған кезде басшы осы лауазымға тағайындалған күннен бастап 3 ай өткен соң дербес жауапты болатынын назарға алу қажет.

Бұл ретте жоғарыда көрсетілген жауапкершілік "сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 24-бабына сәйкес тікелей бағынысты адам жасаған сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық фактісі туралы дербес хабарлаған басшылыққа қолданылмайды.

7.4. Қоғам қызметкері өзінің функционалдық міндеттерін орындаған кезде сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық, коммерциялық параға сатып алу және өзге де қылмыстық құқық бұзушылық фактісі туралы хабарлаған немесе Қоғам қызметкерлері өзінің функционалдық міндеттерін орындаған кезде сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимылда, коммерциялық параға сатып алуда және өзге де қылмыстық құқық бұзушылықтарда өзге де жәрдем көрсететін қызметкер мемлекеттің қорғауында болады және Қазақстан Республикасының Үкіметі белгілеген тәртіппен көтермеленеді.

Бұл ереже сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық фактісі туралы көрінеу жалған ақпарат хабарлаған, заңға сәйкес жауаптылыққа жататын адамдарға қолданылмайды.

Қоғам қызметкерлерінің өз функционалдық міндеттерін орындауы кезінде сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимылға, коммерциялық сатып алуға және өзге де қылмыстық құқық бұзушылықтарға жәрдем көрсететін қызметкер туралы ақпарат мемлекеттік құпия болып табылады және заңда белгіленген тәртіппен ұсынылады. Көрсетілген ақпаратты жария ету заңда белгіленген жауаптылыққа әкеп соғады.

8. Қорытынды ережелер

8.1. Нұсқаулық директорлар кеңесі бекіткен күннен бастап күшіне енеді.

8.2. Нұсқаулыққа енгізілетін өзгерістер/толықтырулар оны директорлар кеңесі бекіткен күннен бастап күшіне енеді.

